

ТЕМА. Аналіз тектонічної та фізичної карт світу: виявлення зв'язків між тектонічною будовою і формами рельєфу.

Мета: закріпити вміння встановлювати взаємозв'язки між тектонічними структурами і формами рельєфу; розвивати практичні навички роботи з різними джерелами географічних знань; виховувати бережливе ставлення до навколишнього середовища.

Обладнання: «Тектонічна карта світу», «Фізична карта світу», кольорові олівці, простий олівець, гумка.

Навчальні досягнення учнів.

Учень: наводить приклади платформ і відповідних рівнин, поясів складчастості і відповідних гір; показує на карті найдавніші платформи, пояси складчастості; визначає за тектонічними картами платформи і пояси складчастості.

ХІД РОБОТИ

✓ Це потрібно знати!

- Поверхня нашої планети дуже різноманітна. Це гори, рівнини, низовини, плоскогір'я тощо. На Землі існують великі гірські системи. Це: Анди, Кордильєри, Кавказ, Урал, Гімалаї тощо.
- Найвища вершина нашої планети — г. Джомолунгма (Еверест) — 8848 м.
- На Землі рівнини займають більші площі, ніж гори. Більшість рівнин великі за розмірами. Це — Велика Китайська, Великі рівнини, Східноєвропейська тощо.
- За висотою рівнини поділяють на: низовини; височини; плоскогір'я.
- На земній поверхні виділяють найбільші платформи: Північноамериканська; Південноамериканська; Африкано-Аравійська; Антарктична.

Завдання 1. Дайте визначення понять:

Платформа — _____

Сейсмічні пояси — _____

Рельєф — _____

Завдання 2. Порівняйте карти «Будова земної кори» та «Фізична карта світу». Які гірські області утворюються на межі літосферних плит? Заповніть таблицю.

<i>Літосферні плити</i>	<i>Гірські області</i>
Тихоокеанська і Північноамериканська	
Індо-Австралійська та Євразійська	

Завдання 3. Користуючись картою «Будова земної кори» з атласу, знайдіть платформи на материках та заповніть таблицю.

<i>Материки</i>	<i>Платформи</i>
Євразія	
Африка	
Північна Америка	
Південна Америка	
Австралія	
Антарктида	

Завдання 4. Порівняйте тектонічну та фізичну карти світу. Визначте, які форми рельєфу розташовані у межах платформ. Заповніть таблицю.

<i>Тектонічні структури</i>	<i>Форми рельєфу</i>
Східноєвропейська платформа	
Сибірська платформа	
Індійська платформа	
Північноамериканська платформа	
Південноамериканська платформа	
Африкано-Аравійська платформа	
Австралійська платформа	
Антарктична платформа	

Завдання 5. Використовуючи карти атласу, нанесіть на контурну карту (с. 3) найбільші платформи та зони землетрусів і сучасного горотворення. Зафарбуйте їх.

Висновок.

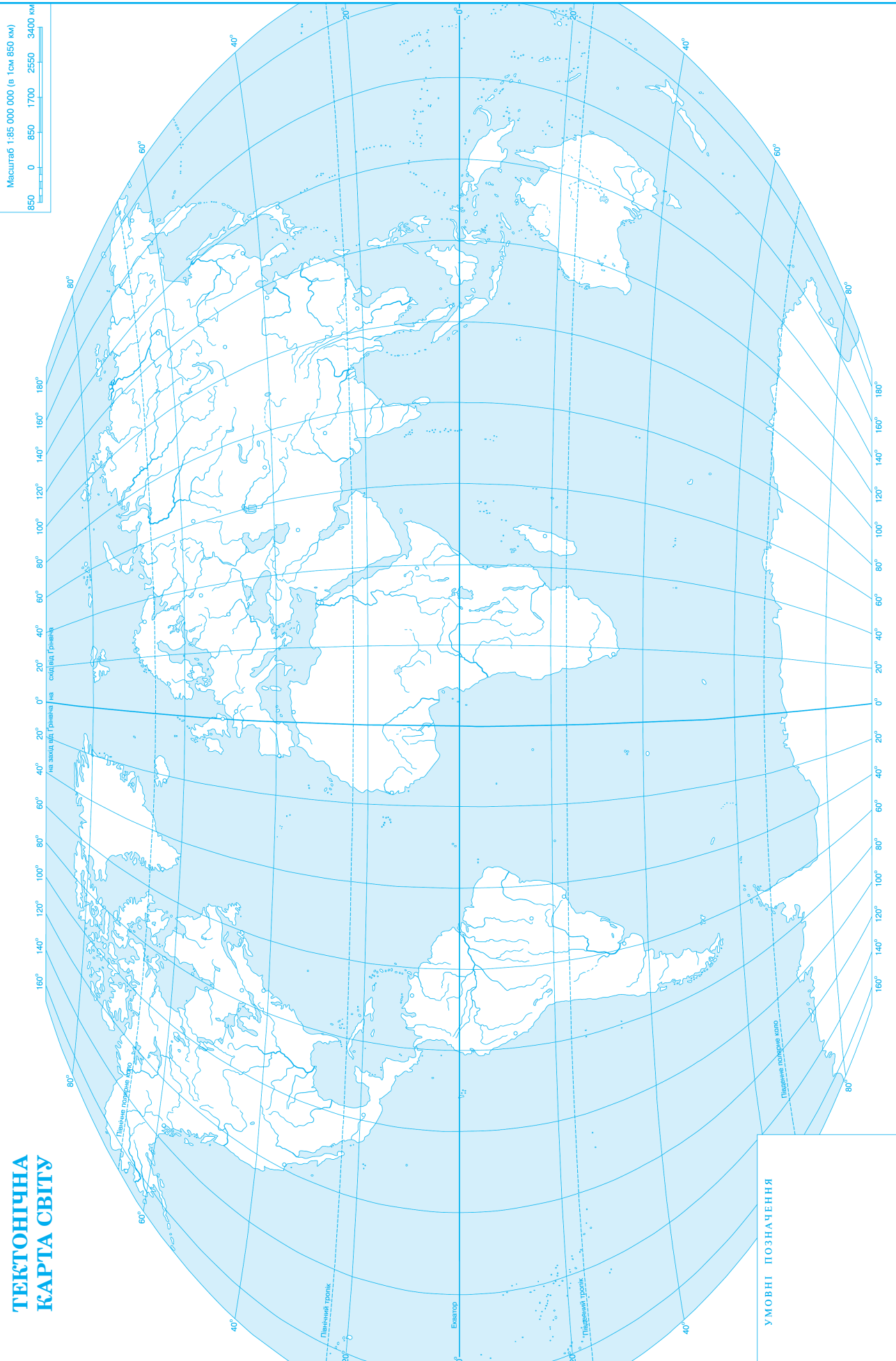

ТЕКТОНІЧНА КАРТА СВІТУ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

ТЕМА. Визначення географічних координат крайніх точок та протяжності Африки з півночі на південь та із заходу на схід.

Мета: навчитися аналізувати особливості географічного положення материка; характеризувати його фізико-географічне положення та визначати географічні координати крайніх точок; виховувати акуратність у роботі з контурною картою.

Обладнання: «Фізична карта світу», «Фізична карта півкуль», контурна карта Африки, простий олівець, гумка.

Навчальні досягнення учнів.

Учень називає та характеризує особливості географічного положення Африки.

ХІД РОБОТИ

Це потрібно знати!

- Географічна широта й довгота місця – це величини, що визначають положення будь-якої точки на земній кулі.
 Географічна широта змінюється від 0° до 90°.
 Географічна довгота змінюється від 0° до 180°.
 Довжина дуги меридіана 1° – 111 км.
 Довжина дуги паралелі 1° на різних широтах:

Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°	Ши-рота	Довжи-на дуги паралелі в 1°
0	111,3	13	108,5	26	101,1	39	86,6	52	68,7	65	47,2	78	23,2
1	111,3	14	108,2	27	99,3	40	85,4	53	67,1	66	45,4	79	21,3
2	111,3	15	107,6	28	98,4	41	84,1	54	65,6	67	43,6	80	19,4
3	111,2	16	107,0	29	97,4	42	82,9	55	64,0	68	41,8	81	17,5
4	111,1	17	106,5	30	96,5	43	81,5	56	62,4	69	40,0	82	15,5
5	110,9	18	105,9	31	95,5	44	80,2	57	60,8	70	38,2	83	13,6
6	110,7	19	105,3	32	94,5	45	78,8	58	59,1	71	36,4	84	11,7
7	110,5	20	104,6	33	93,5	46	77,5	59	57,5	72	34,5	85	9,7
8	110,2	21	104,0	34	92,4	47	76,1	60	55,8	73	32,6	86	7,8
9	110,0	22	103,3	35	91,3	48	74,6	61	54,1	74	30,8	87	5,8
10	109,6	23	102,5	36	90,2	49	73,2	62	52,4	75	28,9	88	3,9
11	109,3	24	101,8	37	89,0	50	71,7	63	50,7	76	27,0	89	1,9
12	108,9	25	101,1	38	87,8	51	70,2	64	48,9	77	25,1	90	0

Завдання 1. Визначте географічні координати крайніх точок Африки.

Крайні точки	Географічні координати	
	широта	довгота
м. Рас-Енгела		
м. Агульяс (Голковий)		
м. Альмаді		
м. Рас-Гафун		

Завдання 2. Використовуючи карти атласу, охарактеризуйте географічне положення материка.

Положення материка:

а) стосовно екватора

б) стосовно початкового меридіана

в) стосовно інших материків

г) стосовно океанів

Завдання 3. Визначте за допомогою градусної сітки протяжність Африки з півночі на південь у градусах і кілометрах:

а) 10° зх. д.;

б) 10° сх. д.

Зразок відповіді:

а) 1. Визначаємо географічну широту крайніх точок материка по 10° зх. д.:

крайня північна — 30° пн. ш.;

крайня південна — 6° пн. ш.

2. Знаходимо протяжність у градусах:

$30^\circ \text{ пн. ш.} - 6^\circ \text{ пн. ш.} = 24^\circ$.

3. Знаходимо протяжність території у кілометрах:

$24^\circ \cdot 111 \text{ км} = 2\,664 \text{ км}$.

Відповідь. Протяжність Африки по 10° зх. д. — 24°, або 2 664 км.

б) 1. _____

2. _____

3. _____

Відповідь. _____

Завдання 4. Визначте за допомогою градусної сітки протяжність Африки із заходу на схід у градусах і кілометрах:

а) 30° пн. ш.;

б) 30° пд. ш.

Зразок відповіді:

а) 1. Визначаємо географічну довготу крайніх точок материка по 30° пн. ш.:

крайня західна – 10° зх. д.;

крайня східна – 33° сх. д.

2. Визначаємо протяжність у градусах:

10° зх. д. + 33° сх. д. = 44°.

3. Знаходимо протяжність території у кілометрах:

44° · 80,2 км = 3528,8 км

Відповідь. Протяжність Африки по 30° пн. ш. – 44°, або 3528,8 км

б) 1. _____

_____

_____

2. _____

_____

_____

3. _____

_____

_____

Відповідь. _____

_____

Завдання 5. Чи можна скласти уявлення про природні умови материка, знаючи лише його географічне положення? Обґрунтуйте свою думку.

_____

_____

_____

_____

Висновок. _____

_____

_____

_____

_____

_____

